

Список використаних джерел

1. Гусаченко Є.О. Історико-правові передумови використання спеціальних знань. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2015. № 3. С. 243–253.
2. Дараган В. В. Розкриття викрадань державних коштів при проведенні закупівель товарів та виконанні робіт (послуг) на підприємствах залізничного транспорту: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 20 с.
3. Дараган В. В. Протидія злочинам у сфері державних закупівель підрозділами Департаменту захисту економіки Національної поліції України. монограф. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 224 с.
4. Доліновський Ю. С. Особливості виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються під час здійснення публічних закупівель у сфері охорони здоров'я: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09. Львів; НУ «Львівська політехніка», 2018. 15 с.
5. Доліновський Ю. С. Використання експертних досліджень у розслідуванні злочинів, що вчиняються під час публічних закупівель у сфері охорони здоров'я. Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави: матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 30 трав. 2017 р.). Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. С. 155–157.
6. Мединцев А. М. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері державних закупівель: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність». Одеса: Міжнарод. гуманітар. ун-т. 2015. 20 с.
7. Мединцев А. М. Експертизи при розслідуванні злочинів у сфері державних закупівель. Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. 2015. № 13. С. 109–111.

Яковчук Іван Володимирович,
аспірант кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОВЖИВАННЯ ВПЛИВОМ

У законодавчому інструментарії, покликаному забезпечувати протидію корупції, стаття 369-2 Кримінального кодексу України займає особливе місце.

З одного боку, імплементована заборона здійснення зловживання впливом активно затребувана на практиці (причому кількість осіб,

засуджених за цією статтею, зростає); з іншого, включення її до кримінального кодексу України посилило казуїстичність вказаного діяння, частково створило надмірність законодавчого описання злочинної поведінки, пов'язаної з корупцією, і через недотримання засад правової визначеності – серйозно ускладнило застосування закону про кримінальну відповідальність в цій частині.

Так, розслідування зловживання впливом як і інших видів корупційних, або тих, що пов'язані з корупцією кримінальних правопорушень є складним, з точки зору його організації та безпосереднього здійснення, оскільки це зумовлено відразу декількома факторами, серед яких:

1) складність встановлення усіх співучасників учиненого кримінального правопорушення;

Під час досудового розслідування у кримінальних провадженнях вищезазначеної категорії слідчі/детективи не рідко притягують до кримінальної відповідальності лише виконавців злочину або посередників у його вчиненні. Поверховість здійснення досудового розслідування та неповне дослідження об'єктивної сторони кримінального правопорушення, не надає можливості встановити дійсних організаторів корупційних схем, а також усіх її учасників;

2) тривале розслідування, яке пов'язане із необхідністю проведення великої кількості слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій;

3) кримінальні правопорушення іноді вчиняють із застосуванням можливостей дистанційного придбання та реєстрації іноземних компаній із залученням номінальних директорів із числа іноземців;

Розрахункові рахунки цих компаній можуть відкрити на підставних осіб, використовуючи підроблені паспортні дані. Досить часто використовуються особи, які через скрутне матеріальне становище, за невелику плату, надають для оформлення банківських документів свої паспорт та довідку про присвоєння реєстраційного номеру облікової картки платника податків та у подальшому документально стають бенефіціарними власниками величезних статків, не усвідомлюючи цього. Управління розрахунковими рахунками цих компаній здійснюється також дистанційно, з використанням сервісів, що забезпечують безпеку інтернет-з'єднання, анонімність та віртуальність місця перебування осіб, що здійснюють доступ до рахунків, а підставою для перерахування коштів є фіктивні договори, сторонами яких зазвичай є також компанії-нерезиденти. Осіб, які фактично здійснювали ці дії, а також їх фізичну локацію ідентифікувати дуже складно.

4) корупційним кримінальним правопорушенням властива особлива суспільна небезпека.

Кримінальні правопорушення цієї категорії зазвичай супроводжуються спричиненням шкоди у великому та особливо великому розмірі, оскільки зловживання впливом з метою вчинення дріб'язкових кримінальних правопорушень загалом не «ліквідне» для корупціонерів, а організаторами цих кримінальних правопорушень часто виступають особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

М.І. Мельник акцентує увагу, що корупція буде існувати доти, доки буде існувати публічна влада. Відмінність різних держав у цьому плані полягає не у наявності чи відсутності корупції як такої, а в її масштабах, характері корупційних проявів, у впливі корупції на економічні, політичні, правові та інші соціальні процеси. Завжди знайдуться несумлінні чиновники, які будуть прагнути у приватних цілях скористатися можливостями публічної влади [1].

Нині, практика органів досудового розслідування відчуває нагальну потребу в сучасній методиці розслідування зловживання впливом, оскільки відсутність систематизованих відомостей, особливо за сучасних умов боротьби з корупцією, значно знижує ефективність правоохоронної системи. Типовими проблемами, що виникають під час розслідування зловживання впливом, насамперед є: 1) встановлення факту зловживання впливом; 2) встановлення дійсного вигодоотримувача від вчинення кримінального правопорушення; 3) розмежування кримінального правопорушення від інших, суміжних видів правопорушень. До того ж особи, які вчиняють такі кримінальні правопорушення добре орієнтуються в сучасному законодавстві, мають ґрунтовні знання у сфері правозастосовної діяльності. Ці та інші обставини дають можливість приховувати злочинну діяльність та протидіяти розслідуванню.

Ефективне розслідування кримінальних правопорушень зазначеної категорії, встановлення повного кола співучасників, вжиття стороною обвинувачення вичерпних заходів з метою забезпечення відшкодування завданих зловживанням впливом збитків, забезпечення конфіскації доходів, отриманих злочинним шляхом, буде мати наслідок у вигляді ліквідації корупційних схем та оздоровлення української економіки.

За окреслених умов, з метою реалізації вимог антикорупційного законодавства, досягнення завдань кримінального провадження, важливо сформулювати теоретичні засади та практичні рекомендації щодо розслідування таких кримінальних правопорушень.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І. Корупція: сутність, поняття, заходи протидії: монографія. Київ: Атіка, 2001. 304 с.